

Torpvandring, 2020-03-29

En kylig vårdag gav jag mig ut i Segloratrakten för att besöka två torpplatser som legat under Yttre Näs, Berget och Högaråsen. Min farmors morfars mormors mor Elin Andersdotter var bondmora på Yttre Näs mellan 1773 och 1840 och en av hennes söner bodde på Högaråsen. Under turen besöktes även att antal andra torp.

Startade från sjön Hungern och gick upp till Östra Hunghult, där jag tog vägen förbi Horssjön fram till Buaskog. Torpet såg välhållt ut, och används tydligen som fritidshus. Runt 1840 fanns här torparen Johannes Månsson, född 1792, med hustrun Britta Hansdotter och barnen Johan Petter, Carl Magnus, Anna Stina och Christina.

Hittade därefter enkelt Berget vid Häljasjöns sydostspets, belägen intill en brant bergvägg. I bildens förgrund ser man resterna av något slag av uthus. Mittemot låg stugan, stenhögen är troligen en nedrasad spis med skorsten. Berget var torp under Yttre Näs, men vad jag vet bodde inga släktingar till mig där.

Efter Berget följde jag till en början stigen som på den gamla kartan går norrut och hamnade sedan på skogsvägen som leder upp till Högaråsen. Väl framme kunde jag konstatera att markägaren nyligen varit och avverkat, så hela området var nu öppet, med mycket kvarliggande ris.

Bilden ovan är tagen uppe på den lilla kullen, mot väster. I förgrunden ser man en stensatt grop. I sluttningen fanns nedrasade stenar och bitar av taktegel. Jag gissar på att här har stått en potatiskällare. Nedanstående två bilder är tagna mot norr. Den vänstra visar ett fält med påskliljor och bakom det en rotvälta med spår av taktegel. Intill finns spår av en husgrund och en nedrasad spis, så jag misstänker att själva manbyggnaden stått här. Alldeles bredvid finns den relativt välbevarade jordkällaren.

Efter vad jag kunnat se övergavs Högaråsen på 1920-talet.

Tittade också förbi granntorpet Silkesåsen (under Bua), som ser rätt nyrenoverat ut och verkar bebott.

Elin Andersdotters äldste son Anders Nilsson bodde här med familj mellan 1802 och 1806 innan man flyttade till Högaråsen.

Passerad sedan förbi Uppsalen och vägen upp mot Yttre Näs.

Tog in på vägen västerut och kom fram till Ällemosse, torp under Eskilsred, efter en ganska besvärlig vandring från vändplatsen genom snårskog. Här bodde runt 1840 Lars Persson (född 1807) med hustrun Anna Katharina Persdotter och barnen Anders Peter, Anna Christina, Anna Sofia och Anna Charlotta.

Svängde därefter in på vägen västerut och passerade Stenebacke. Detta torp, beläget under Lönnhult, dyker inte upp i husförhörlängderna förrän 1850 och på 50-talet finns här Anders Johansson (född 1828), med hustrun Sara Johansdotter och barnen Johannes, Per August, Anna Johanna och Lotta.

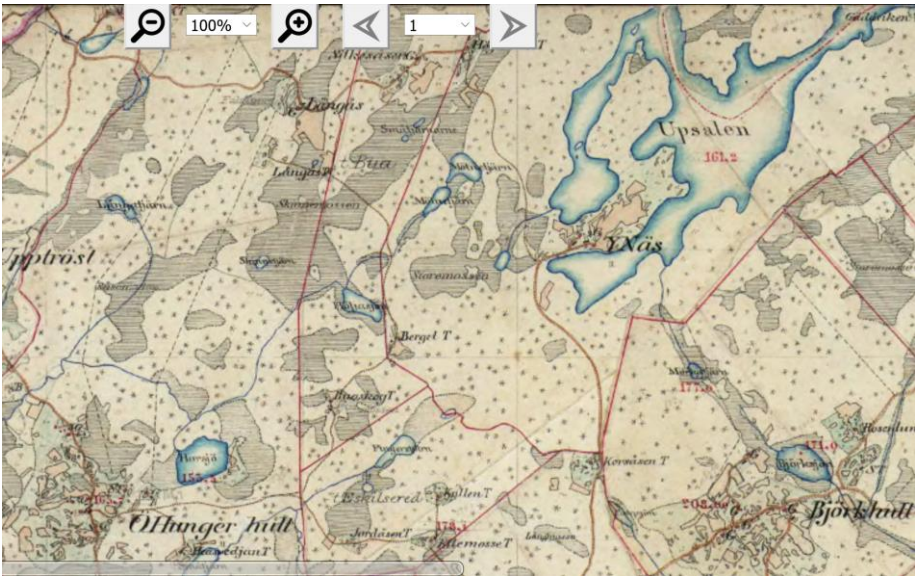
Följde därefter en väl upptrampad stig och passerade över en gammal hallebro.

Detta vittnar om att stigen förr varit vältrafikerad och jag undrar om inte en tanke var att man längre fram skulle ansluta till kyrkestigen som går från Hungern ner till Seglora kyrka.

Det sista torpet som jag gick förbi var Grundasjöås, torp under Östra Hungerhult.

När personer levde på de olika ställena

kursiv = tillstädes 1840

Berget (efter namnen anges födelse/död)

Husförslängd 1826-28

Anders Andersson 1749-1827

Kerstin Eriksson 1748-

d: Ingrid 1783 -, ofärdig

Husförslängd 1835-41

Kerstin död

d: *Ingrid Andersdotter* 1783 -, ofärdig

Husförslängd 1842-70

dito

Husförslängd 1871-81

Johannes Svensson 1832 –

Anna Maria Andersdotter 1834 –

d: Anna Sofia

Husförslängd 1882-99

Anders Peter Johansson 1832 – 1913

Johanna Persdotter 1837 - 1915

Husförslängd 1900 -18

Döttrarna flyttar in:

Sofia 1865 –

Ida 1869 – (sinnessjuk)

Husförslängd 1919 -32

Systrarna utflyttade 1926, Sofia till ålderdomshemmet, Ida till Skrimhult (död där 1928)

Andra ställen (vistelse på platsen anges)

Högaråsen

Anders Nilsson dä 1806-1845 (äldste son till Elin Andersdotter)

Britta Jönsdotter 1806-1849

Anna Britta Andersdotter 1806-1890 (dotter)

Anders Persson 1825-1893

Anders Peter Andersson 1831-1918 (son)

Kristina gifte - 1918

Silkesåsen

Johannes Andersson 1839-1869 (bror till Anna Britta)

Greta Pettersdotter gifte – 1886

Johan Gustaf 1835-1914 (son)

Gäddeviken, torp under Yttre Näs

Anders Nilsson dy 1821-1855 (yngste son till Elin Andersdotter)

Maria Carlsdotter 1821-1874

Johannes Andersson 1821-1866 (son)

Anna Andersdotter gifte – 1911

Anna Johanna Johannesdotter 1856-1941 (dotter)

Per Johan Andersson gifte - 1891

Yttre Näs

Andreas Nilsson 1778 – 1840 (son till Elin Andersdotter)

Maria Assarsdotter 1803-1817 (hustru 1)

Catharina Larsdotter 1822-1841 (hustru 2)

Nils Andreasson 1807 - 1900 (son med hustru 1)

Högaråsen runt 1840

Något om hur man hade det på Högaråsen runt 1840 kan man få besked om från Anders Nilssons bouppteckning, upprättad 1845. Anders var äldste son till sin anmoder Elin Andersdotter på Yttre Näs och det var förmodligen han och hustrun Britta som anlade torpet ca 1806.

Att Anders sysslade med fiske i den närbelägna Uppsalen ser man av att han hade två pråmar, fem fisknät, en korg med fiskredskap, en håv och "flera metetyg".

Man hade en ox, en ko och några får. Oxen fick göra tjänst i jordbruket och till denne kopplade man då en "ärjekrok" i trä.

Ett stort antal verktyg – yxor, sågar, knivar, borrar mm – vittnar om arbete för att få fram ved, sätta upp stängsel, reparera boningar, men säkert också om hemslöjd av olika slag, kanske för avsalu. Bland järnredskapen fanns dessutom ett vargspjut.

Anders hade en förhållandevis rejäl uppsättning gångkläder. Här fanns bl.a. fyra långtröjor, tre livtröjor, två korttröjor. Av byxor fanns det åtta par, varav fyra av skinn. Vidare hade han sex halsdukar, sju kragar, tre hattar och två par stövlar.

Att man nog var läskunniga kan man se av att det i hushållet förutom den obligatoriska bibeln och psalmboken också fanns Norbergs postilla och tio stycken "gamla böcker".

Mitt intryck är att hushållet var, med torparmått mätt, ganska välbeställt. Silver-, tenn-, mässing- och kopparsaker brukar förekomma ganska sparsamt, men här finns det en hel del. Bl.a. en kaffekittel och en fotkittel i koppar, den senare säkerligen stående i den öppna spisen.

Mer om Yttre Näs och några torp kan man läsa om på <http://jonnyolof.se/nas-yttergard/>.